
Utenriksdepartementet
v/ Nordområdekoordinator Robert Kvile
Postboks 8114 dep

0032 OSLO

Det internasjonale Finnmark

Finnmark ligger midt i hjertet av nordområdene, hvor Norge grenser mot Russland, EU og Barentshavet. Vi lever i nord og tar utfordringen med å skape en mer systematisk og offensiv nordområdepolitikk. Finnmark fylkeskommune har også nedsatt sitt bredt sammensatte Nordområdeutvalg som hadde sitt første møte den 6.april 2006. Dette innspillet til regjeringens nordområdestrategi baserer seg på drøftingene i det første møtet.

Finnmark er et kosmopolitisk og flerkulturelt fylke hvor 5 % av innbyggerne er av andre nasjonaliteter enn norsk. 90 % av det vi produserer eksporteres til det internasjonale marked. Fylket er sterkt eksponert for svingninger i ressursgrunnet og internasjonale konjunkturer. En forsvarlig miljøforvaltning av Barentshavet er en nøkkel for fortsatt sysselsetting og bosetting. Fra å være et sikkerhets- og forsvarpolitisk følsomt område er Finnmark nå definert som en del av mulighetenes nordområde.

Gjennom et langvarig Nordkalottsam arbeid, 20 års samarbeid over grensen mot Russland og aktiv deltakelse i gjennomføringen av EUs programmer i nord har man i Finnmark ervervet solid internasjonal erfaring i grenseoverskridende og flerkulturelt samarbeid. Alle deler av Finnmarkssamfunnet er berørt eller deltar aktivt i dette grenseregionale samarbeidet.

Barentssamarbeidet.

Vi er stolte av det vi har fått til, både politisk og i praktisk handling. I et nært samarbeid mellom Utenriksdepartementet, de øvrige fylkeskommunene i Nord-Norge og Barentssekretariatet drives et meget vellykket, praktisk og målrettet samarbeid med våre russiske, finske og svenske naboer.

Barentssamarbeidet ble basert på to søyler, den nasjonale representert ved sentralmakta i hovedstedene, og den regionale representert ved de tre nordligste fylkeskommunene. Dette var et utradisjonelt valg da det ble gjort, men vi ser at det har vært en god løsning. Barentssamarbeidet har utviklet seg til et godt og praktisk verktøy for samarbeid i nord. Barentssamarbeidet har skapt en fornyelse i det regionalpolitiske arbeidet i de nordnorske fylkeskommunene. Det har også utviklet den viktige tredje søylen, folk-til-folk-samarbeid. Dette er i seg selv viktig - at vi som er naboer kjenner hverandre. I tillegg er det en vesentlig forutsetning for også å lykkes i næringssammenheng.

Postadresse	Besøksadresse	E-postadresse	Telefon	Organisasjonsnummer
Sentraladministrasjonen	Sentraladministrasjonen	postmottak@ffk.no	+47 78 96 20 00	974 795 159
Fylkeshuset	Fylkeshuset	Internettside	Telefaks	Bankkonto
9815 Vadsø	Henry Karlsens plass 1 9800 Vadsø	www.ffc.no	+47 78 96 23 70	49300912051

Det er i Barentsregionen at Norge fortløpende planlegger, samhandler og treffer beslutninger i fellesskap med representanter fra EU og Russland på felt som berører alle samfunnsområder. Her samvirker vi på tre måter: multilateralt, bilateralt og regionalt. Det er helt klart at dette er med på å forme den nasjonale politikken, både mot Russland og EU. Det kunne være interessant hvis Norge bestemte seg for å utvikle sin nye europapolitikk i Barentsregionen. Ikke bare fordi vi allerede utøver felles regional politikk over landegrensene, men fordi EU gjennom prosjektet "den nordlige dimensjon" har som ambisjon å bli en enda mer sentral aktør i utviklingen av nordområdene.

Vår utgangspunkt bli derfor at Barentssamarbeidet må videreføres som et helt sentralt element og en basisplattform i den nye nordområdesatsingen.

Helhetlig strategi for nordområdene forutsetter dialog i nord.

Når det gjelder generelle innspill til Helhetlig strategi for nordområdene som regjeringen vil framlegge før sommerferien så viser vi til "For nord" som var de nord norske fylkeskommunenes merknader til NOU 2003:32 "Mot nord!" og St. meld. nr 30 "Muligheter og utfordringer i nord". Disse er fortsatt gyldige som innspill til en samlet politikk i nord.

Finnmark fylkeskommune er enig i at "St. melding nr 9 (2005 – 2006). Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten" er en framtidsrettet forvaltningsplan for våre havområder i nord. Det legges opp til en balansert utvikling når det gjelder utnyttelsen av naturressursene, samtidig som man sikrer miljøet på en omtenssom måte og at man offensivt ønsker å erverve ny kunnskap på områder hvor den er mangelfull.

En forutsetning for å lykkes er at man makter å omforene forvaltningsstrategien med Russland som vi jo forvalter Barentshavet i lag med. Norge må legge an en bred og tverrfaglig tilnærming. Det må satses maksimalt på tillitskapende samarbeid innen det bilaterale militære samarbeidet, det norsk russiske kystvaksamarbeidet, ressurskontrollen, miljø- og oljevernssamarbeidet og felles krisehåndtering. Vi må stimulere våre utdannings- og forskningsinstitusjoner til et nytt og utvidet samarbeid med russisk side. Ny kunnskap må bygges opp og transformeres til de nye generasjoner. Vi må stimulere til en utvidet dialog, noe som i dag er mangelfull eksempelvis innen fiskerinæringen. Forståelsen for miljøvern er svak i Russland. Derfor er det påkrevet med dialog og miljøssamarbeid på mange felter i nord. "Folk til folk" samarbeidet og Barentssamarbeidet vil i denne sammenheng være en av de viktigste fundamentene Norge som nasjon bør satse på.

Aktiv næringspolitikk - ny basis for en ny nordområdepolitikk.

Norges interesser i nord – enten det dreier seg om sikkerhetspolitikk, ressurs- og miljøpolitikk eller "folk til folk" samarbeid er nært knyttet til våre økonomiske interesser.

En framtidig utnyttelse av energiressursene i nord har skapt internasjonal fokus på nordområdene. Vi registrerer hvordan de største nasjonale selskapene i Norge og internasjonale selskaper ønsker å delta i nord. Hvordan kan deres deltakelse skje på en slik måte at den nordlige landsdelen også kan høste frukter av det som skal skje? Det må ikke bli slik at disse store selskapene utelukkende drar med seg nordover sine underleverandører og nettverk som de er komfortable med fra sin virksomhet på sokkelen i sør.

På regionalt nivå i nord har man i snart 20 år arbeidet med å utnytte de næringsmessige mulighetene som et åpent Russland representerer. Det er bygget opp en betydelig kompetanse, et omfattende nettverk både mot myndigheter og næringsliv og en sterk vilje til å fortsette dette samarbeidet.

Finnmark fylkeskommune vil foreslå at regjeringen, ved Næringsdepartementet, utarbeider en nasjonal strategiplan for næringsutvikling i nordområdene. Dette bør skje i et nært samarbeid med de nord norske fylkeskommunene, FOU-institusjoner, offentlige virkemiddelorganer og næringslivets organisasjoner. De føringer som regjeringen legger gjennom Helhetlig strategiplan for nordområdene bør raskt detaljeres videre gjennom dette arbeidet. Ikke minst er det viktig å koordinere virkemiddelbruken fra statlig side og samordne innsatsen med regionalt nivå. I dag framstår den statlige satsingen som fragmentert, både politisk og gjennom forvaltningen av virkemidlene. Koordineringen mellom relevante departementer er utilstrekkelig og regionalt nivå når ikke fram med sine innspill.

De konkrete innspillene:

Finnmark fylkeskommune har merket seg at regjeringen ønsker å fremlegge en Helhetlig strategi for nordområdene som raskt kan operasjonaliseres i praksis, og at B 2020 i tillegg til ordinære virkemidler, vil være et sentralt verktøy.

På denne bakgrunn vil Finnmark fylkeskommune foreslå følgende satsinger. Vi presiseres at flere av disse er under utvikling og vil foreligge i endelig versjon medio mai i år.

Barentsinstituttet:

Barentsinstituttet fyller et tomrom blant de norske forskningsinstituttene. Det har lenge vært et behov for et institutt med et samfunnsvitenskapelig formål i nord som kan være komplementært til Polarinstituttet i Tromsø og UNIS på Svalbard.

Den flervitenskapelige forskningen ved Barentsinstituttet vil ta for seg høyaktuelle emner som bærekraftig forvaltning av nordlige naturressurser, problemet med global oppvarming, mangelen på kompatibilitet mellom tradisjonell og vitenskapelig kunnskap om urfolks levevis, herunder reindrift. Slike spørsmål vil instituttet ta opp for eksempel innenfor overbygningen av miljøhistorie og vitenskapshistorie som er veletablerte disipliner ved flere internasjonale universiteter og forskningsinstitusjoner som Barentsinstituttet har etablert samarbeid med.

Barentsinstituttet vil være involvert i seks ulike internasjonale IPY (International Polar Year) prosjekter med ansvar for både forskning og organisatoriske oppgaver:

1. IPY Historier. Et web- og museumsformidlingssamarbeid som ledes av Scott Polar Research Institute .
2. IPY Kinnvika. Koordineres ved Arctic Centre, Rovaniemi. Sikter på å kombinere næringsmessige og teoretiske metoder for å finne spor etter menneskelig bosetning og aktivitet.
3. IPY Lashipa. Basert ved universitetet i Groningen, Nederland. Industriell arkeologi og miljøhistorie som omfatter gruvedrift og hvalfangst.

4. IPY "Polare feltstasjoner og IPY-historie". Vitenskapshistorie som fokuserer på vitenskapelig feltstasjon og observatorium. Basert ved Scott Polar Research Institute.
5. IPY "Virkninger av olje- og gassaktiviteter på mennesker i Arktis i et menneskelig sikkerhetsperspektiv. Koordinert av Inst for statsvitenskap ved Universitet i Tromsø.
6. Koloni, Imperium, Miljø: "En sammenlignende internasjonal historie om det tyvende århundres arktiske forskning". Et program i det såkalte Boreas-initiativet ved den Europeiske vitenskapsstiftelsen ledet av professor Ron Doel ved Oregon State University,

Forslag mht Barentsinstituttets rolle i Barents 2020.

- At forskning og høyere utdanning som de aller viktigste virkemidler blir fulgt opp med betydelige midler.
 - At forskning på det samfunnsvitenskaplige området med menneskene i Barentsregionen og i grenseområdene i det sirkumpolare nord i fokus vil bli et hovedsatsingsområde, og at Barentsinstituttet støttes med midler slik det kan øke sitt aktivitets- og ambisjonsnivå på følgende måter:
1. Støtte til å initiere forskning eller styrke pågående forskning i de følgende Barentsinstitutt-programmer:
 - Grenseland etter den kalde krigen – en global sammenligning
 - Vestlige og russiske toll-, avgifts- og statlige styringssystemer
 - Russisk, amerikansk og vesteuropeiske oppfatninger og fortolkninger av nordområdene
 - Miljøhistorie med vekt på mineralutvinning i Arktis
 - Historien om russisk fiskeri- og havforskning i Arktis(ICES) og nåværende rolle i et bærekraftig ressursforvaltningsregime i de polare havområdene
 - Urfolk og europeeres samhandling i Arktis: Arven fra kolonitiden
 2. Forskning og koordinering av et større Barentssamarbeid om gjennomføring av en serie av masteroppgaver og et PhD-program koblet til de ovennevnte prosjektområdene i Barentsinstituttets regi.
 3. Finansiering og koordinering av Barentssamarbeid ved Barentsinstituttet gjennom Barents 2020 av de følgende komponentene i instituttets program:
 - Et internasjonalt gjesteforskerprogram
 - Følgeforskningsprogram for etablering av Barents Næringspark i Apatity i samarbeid med Kola Science Centre og NorutNIBR i Alta.
 - Bi- og multilateralt samarbeid om de ovennevnte prosjektområdene med universiteter og forskningsinstitusjoner i Nordvest-Russland med fokus på kultur, turisme og naturparkforvaltning på Franz Josefs Land, samt kultur- og skogforvaltningshistorie og nåværende skogforvaltning i Kvitsjøregionen og Øst-Karelen.
 - Serie av åpne seminar og formidlingsaktiviteter
 - Et program som kombinerer samtidskunst, kultur og vitenskap (under utarbeidelse)

Barentsinstituttet vil komme tilbake med mer konkretiserte opplegg og kostnadsoverslag.

Barents International School:

Høgskolen i Finnmark (HIF) ønsker å styrke høyere utdanning i Øst-Finnmark gjennom en mer permanent tilstedeværelse i Sør-Varanger. Etableringen av Barentsinstituttet innebærer en ny epoke med utvikling av ny kunnskap. Norges Forskningsråds høringsutkast for sin nordområdesatsing og prioriteringer skaper også grunnlag for kunnskapsutvikling innen sentrale felt i regionen. Disse viktige satsingene skaper på sin side igjen behov for forsterket innsats for formidling av kunnskap i regionen. Som knutepunkt for det bilaterale norsk russiske samarbeidet og det internasjonale Barentssamarbeidet er Sør-Varanger og Kirkenes et særlig godt utgangspunkt for felles utdannings- og forskningssatsinger sammen med russiske samarbeidspartnere.

Høgskolen i Finnmark ønsker å utvikle en permanent tilstedeværelse av HiF som kan gi Øst-Finnmark relevante og varierte utdanningstilbud på høyere nivå. Sammen med Barentsinstituttet, Barentssekretariatet, Svanhovd Miljøsender og andre sentrale aktører i Sør-Varanger, ønsker HIF å utrede muligheten for å etablere en Barents International School med utdanningstilbud innenfor:

Innovasjon og næringsutvikling:

HiF har et godt og praktisk rettet fagmiljø innenfor innovasjon og entreprenørskap som kan tilby utdanning og stimulere til etablering og næringsutvikling. HIF har også landets høyeste utdanning i reiseliv, ei framtidsnæring i Finnmark som også har store utviklingsmuligheter i Russland

Livsvilkår i nord:

HiF er allerede etablert med sykepleierutdanning i Sør-Varanger. Vi har en betydelig samisk forskning, et strategisk høgskoleprogram i flerkulturelle spørsmål, og tre doktorgradsstipendiater i helsefag. Formidlingsoppgavene er store, det er også behov for forskning på tvers av landegrensene.

Utenrikspolitikk og den arktiske dimensjon:

HIF har nær kontakt med Barents Instituttet. Våre politiske studier og vår aktivitet innenfor University of the Arctic kan gi grunnlag for svært spennende studier med internasjonal orientering og utenlandske samarbeidspartnere innafor Barents International School.

Høgskolen i Finnmark vil komme tilbake til nærmere planer, organisering og finansiering.

Barents Business Park:

De sentrale aktørene i utformingen av dette prosjektet har arbeidet med næringsutvikling mellom Norge og Russland i mer enn 15 år. Man fant i 2004 ut at tiden er moden for å bruke nye metoder i forbindelse med grenseoverskridende næringsutvikling i nordområdene.

I løpet av høsten 2004 ble det klart at flere aktører arbeidet med ideer om å utvikle konsepter for grenseoverskridende innovasjon mellom Finnmark og Murmansk.

Kirkenes Næringshage AS arbeidet med dette på sin side, og Finnmark Fylkeskommune arbeidet med dette på sin side.

Det var åpenbare grunner for å samle dette i en satsning, og Finnmark Fylkeskommune bidro til å samle partnerne i dette prosjektet for å finne en felles satsning. Prosjektet eies av Kirkenes Næringshage AS.

Prosjektet bygger opp ny kunnskap. Videre bygger man opp til et bredt samarbeid mellom næringsliv og offentlig forvaltning, høyere utdanning, forskning og utvikling. Dette vil etter vår overbevisning være i tråd med de norske intensjonene med Barents 2020.

Det formelle partnerskapet:

Det formelle partnerskapet i prosjektet består av Kirkenes Næringshage AS, Hammerfest Næringshage AS, Formap i Murmansk, Kola Science Centre og Technopark Apatity i Apatity. Partnerskapet fungerer særdeles godt. Høgskolen i Bodø, Kunnskapsparken i Tromsø, Kunnskapsparken i Bodø og Kunnskapsparken i Mo i Rana vil bli invitert til å delta i realiseringen av konseptet. Tilbakemeldingen fra Høgskolen i Bodø er positive er positiv.

De norske aktørene representerer genuin erfaring fra og kompetanse om russiske forhold og innehar omfattende nettverk i Russland, samtidig som de arbeider i første rekke når det gjelder entreprenørskap og innovasjon i Norge.

Kola Science Centre er paraplyorganisasjonen for universitets- og forskningsmiljøet i Apatity. Disse har ca 1.750 ansatte, og ca. 6.000 studenter.

Technopark Apatity er en nyskaping som har som formål å bidra til å kommersialisere forskningsprosjekter fra Kola Science Centre, og bidra med kompetanse til utvikling av SMB bedrifter. Formap er en mindre rådgivnings- og finansieringsorganisasjon i Murmansk. De finansierer mikrokredittprosjekter med midler fra norske og amerikanske kilder.

Samarbeide med SIVA:

Prosjektet har et utmerket samarbeid med SIVA sitt datterselskap Sivatech i forbindelse med det pågående og kommende arbeid. Man utveksler informasjon, og har foretatt en grensedragningsdrøfting hvor man kompletterer hverandres mål om å utvikle nye arbeidsplasser i Barentsregionen. Sivatech sitt Nordstjerne-prosjekt fokuserer på større nasjonale grenseoverskridende innovasjonsprosjekter, og Barents Business Park fokuserer på regionale grenseoverskridende innovasjonsprosjekter.

Forprosjektfasen:

Prosjektet er i en forprosjektfase som skal utarbeide en forretningsplan innen medio mai 2006. Implementering av Hovedprosjektet skal skje senhøstes i 2006, så snart en langsiktig finansiering er avklart. Forprosjektet er finansiert av Barentssekretariatet, Innovasjon Norge og Finnmark Fylkeskommune med totalt NOK 800.000.

De russiske aktørene finansierer 100 % av sin arbeidstid i prosjektet med egenkapital.

Samarbeid om utdanning og tilfangst av kandidater:

Høgskolen i Finnmark, Høgskolen i Bodø og Kola Science Centre har svart positivt på vår invitasjon til å utvikle pensum og materiell for innovasjonsskolen, samt være ansvarlig for undervisningen. Det arbeides også med en ide om at dette kan bli en del av de formelle studiene, og gi uttelling i vekttall.

Barents Business Park vil ikke være en konkurrent til eksisterende aktører, eller pågående prosesser. Snarere tvert i mot. Tilfangst av entreprenører, kandidater og ideer vil skje etter følgende forenklete grensesnitt

Tidsrammer:

- Forretningsplanen skal være utarbeidet innen medio mai 2006.
- Implementering skjer fra høsten 2006 til 31.12.2006.
- Ordinær drift skjer i 3 år frem til 31.12.2010.
- Fra 01.01.2011 søkes prosjektet selvfinansiert.

Ordinær drift skal gå over en periode på 3 år. Det er en målsetting at Barents Næringshage skal drives kommersielt etter dette tidspunkt. Det er ambisiøst, og det er mulig at man vil trenge ytterligere 2 år.

Forprosjektet er finansiert frem til 31.03.2006, og forretningsplanen vil gi nødvendig informasjon om behov for mellomfinansiering til oppstart, og frem til avslutning. Prosjektet er i ferd med å utvikle et innhold som gjør at det er mulig å tiltrekke regional og nasjonal finansiering fra norske og russiske kilder. Det bør også være mulig å tiltrekke noe privat kapital til prosjektet.

Kobling mellom Barents Business Park og Business Incubator Apatity:

Både Norge og Russland har nå stor fokus på at innovasjon satt i system er viktig for å skape tilvekst av småbedrifter. 80% av all forskning i Murmansk Oblast påstås å foregå i Apatity innenfor Kola science Centre.

Regional administrasjon i Murmansk, og lokal administrasjon i Apatity, arbeider etter vårt syn svært godt med dette. Disse sammen med Kola science Centre nylig etablert Technopark Apatity som et verktøy for å kommersialisere forskningsresultater fra dette miljøet. Disse styrker nå innovasjonsarbeidet med å etablere Business Incubator i Apatity. Det er allerede foretatt en god grunnfinansiering av dette. Inkubatoren får tilført et eget bygg som skal oppgraderes. Regionale og Føderale budsjett deler finansieringen 50/50, og tilfører mer enn 20 mill rubler til å dekke oppgradering av bygg, utstyr og gradering av leie i inkubatoren.

Barents Business Park legger sine hovedaktiviteter til Apatity. Dette for å gjøre koblinger mot et sterk akademisk miljø, og forretningsinkubatoren som er under etablering. De norske gründerne vil til daglig være i respektive inkubatorer i Nettverk Nord i Finnmark.

Derussiske vil til daglig være i Barents Business Park sin inkubator i Apatity. De vil bringes sammen periodevis, dels i Apatity, dels i Finnmark.

Utfordringer for Barents Business Park:

- At prosjektet forankres formelt i Murmansk korridoren, som er Finnmark Fylkeskommune og Murmansk Oblast sitt felles organ for bilateralt samarbeid om infrastruktur og næringsutvikling.
- At prosjektet blir en del av den nye norske nordområdesatsningen gjennom Barents 2020.
- At Barents Business Park og Sivatech sine innovasjonssatsninger i nordområdene blir en del av den norske satsningen, da disse kompletterer hverandre.
- Å sikre en Barents Business Park langsiktig norsk finansiering. Behov og mulige finansieringskilder blir avdekket i løpet av forprosjektet, og slike kilder kan være Innovasjon Norge, Norges Forskningsråd, Barentssekretariatet og i mindre grad Finnmark Fylkeskommune.
- At norske myndigheter formelt foreslår å koble Barents Business Park sammen med Business Park Apatity, og slik utnytter russisk finansiering som en likeverdig finansiering av hovedprosjektet.

Norsk russisk utviklingsprogram for samene på Kolahalvøya:

Når Norge nå går inn i en ny dimensjon når det gjelder nordområdesatsing, er urfolk et begrep som ofte nevnes. For at dette skal bli noe mer enn et honnørord, må alle organer som har med nordområdepolitikken å gjøre, ha en felles forståelse av hva dette innebærer. Og – arbeide maksimalt målrettet for å oppnå konkrete og målbare resultater på de feltene hvor det settes inn ressurser.

Innsikt i urfolkens situasjon:

For et effektivt og resultatbringende urfolksarbeid i regi av norsk nordområdepolitikk, kreves det innsikt i hvordan urfolk har tilpasset seg sine omgivelser, deres ressursutnyttelse, sedvanemessige rettigheter og ny lovgivning, og ikke minst hvordan de tenker og oppfatter seg selv og verden. Urfolksområdene i de ulike nasjonalstatene blir ofte definert som marginale utkantsområder. Men - urfolkene bor i sitt eget sentrum som skal bevares og utvikles, helt uavhengig av hvilket bilde verden ellers måtte ha av deres områder. Dessuten: I nordområdepolitikken er urfolksområdene selve dét eller de geografiske sentra.

Med dette som utgangspunkt må det en annen planlegging og bruk av virkemidler til, enn det vi forbinder med tradisjonell distriktspolitikk. Denne dimensjonen får man ikke til uten en aktiv og likeverdig deltakelse fra urfolkens side. Ett eksempel:

Urfolkens tradisjoner og kultur er et viktig potensiale i utviklingen av opplevelsesbasert reiseliv i nordområdene. Det må legges til rette for å virkeliggjøre dette potensialet på urfolkens egne premisser, og det må utvikles mekanismer som hindrer at eksterne interesser forflater urfolkskulturene og bruker dem til egen vinning.

Et utviklingsprogram i regi av nordområdesatsingen:

Det er i dag en rekke organer, institusjoner og organisasjoner som er inne i urfolksarbeidet i Barentsregionen, i stor grad finansiert via Barentssekretariatet. Det gjelder også i forhold til de ulike samegruppene på Kolahalvøya, med Lovozero som et samisk sentrum. Der har ikke minst Karasjok kommune vært aktiv, og gjort en stor innsats.

Behovet for en målrettet og koordinert innsats er særdeles stort her. Siden 1930-tallet har kolasamene nemlig vært utsatt for en behandling, like ved vår egen grense, som ganske enkelt er uhyrlig. Stalins brutale tvangskollektivisering av reindriften og likvidasjoner av samiske ledere, tvangsflyttinger av et naturfolk til boligblokker (gettoer) i sentre som ble opprettet, de militæres store makt og innflytelse i regionen, utenlandske turistinteresser som har satt lokale samiske interesser til side, m.v., har ført til en akkulturasjon og sosial degradering som man vanskelig kan fatte.

Ut fra de store behovene som foreligger, foreslås det derfor at det i regi av nordområdesatsingen settes i verk et program på feltene næringsutvikling, kunnskapsutvikling, kultur og identitet, med samene på Kola som målgruppe. Et slikt utviklingsprogram bør ha et femårig perspektiv.

I en slik satsing bør man i størst mulig grad, ikke minst ut fra legitimitetshensyn, gjøre seg nytte av samisk ekspertise og samiske institusjoner med kompetanse og erfaring når det gjelder utviklingsarbeid hvor den kulturelle dimensjonen er viktig.

Ledelsen av programmet bør derfor legges til en samisk institusjon med en fleksibel organisasjon, og god forankring i det samiske samfunnet. En slik institusjon er Samisk Nærings- og utredningssenter – SEG – i Deatnu-Tana. Det er et foretak som har som visjon å fremme samisk kultur- og samfunnsutvikling også over landegrensene. Dette er en naturlig målsetting, da eierne er Tana kommune i Norge, regionrådet for de tre nordligste kommunene i Finland, og det samiske forlaget Davvi Girji.

Gjennom mer enn ti år har SEG initiert og iverksatt både grenseoverskridende og andre prosjekter på nettopp de områdene som et program for kolasamene bør omfatte. For øvrig har man også vært inne i Lovozero i forbindelse med planleggingen av kulturhuset, når det gjelder rusomsorg, og samisk duodji – hånd-/kunsthåndverk.

For SEG vil det i første omgang være naturlig å drøfte sin lederrolle i et slikt program, med Karasjok kommune, Tana kommune og Indre Finnmark Utviklingsselskap som ved siden av SEG er en viktig næringsutviklingsaktør.

Et program for kolasamene vil i stor grad, både i en innledende og videreføringsfase, dreie seg om koordinering – å skaffe seg oversikt over aktuelle aktører og samarbeidspartnere, og ikke minst hvilke prioriteringer samene på Kola selv legger til grunn for sin egen utvikling.

Av samarbeidspartnere med tilknytning til Norge, utenom de som allerede er nevnt, er det videre naturlig å nevne Arbeidsgruppen for urfolk i Barentsregionen (URFU)/Sametinget, Samerådet, Barentssekretariatet, Barentsinstituttet, Finnmark fylkeskommune, Nordisk Samisk Institutt, Samisk høyskole og Universitetet i Tromsø. For øvrig: Når det skal oppnevnes et programstyre, bør flere av de ovennevnte organene være opplagte deltakere i dette.

I oppstarten av programmet bør de omtalte organene bringes sammen med institusjoner og organer som har arbeidd aktivt i forhold til samene på Kola, og representative organisasjoner kolasamene, for å kartlegge situasjonen og ha et mest mulig felles utgangspunkt for å planlegge programmet. (Selv om det er mål at hver krone som settes inn i programmet skal gi mest mulig direkte nytte i "felten", bør man likevel overveie å ha en slik årlig samling så lenge programmet varer.

Konklusjon:

I regi av norsk nordområdesatsing settes det i verk et minimum 5-årig program innen nærings-, kunnskapsutvikling, kultur og identitet, med samene på Kola som målgruppe og aktive deltakere. Ledelsen av programmet legges til det grenseoverskridende samiske foretaket Samisk Nærings- og Utredningssenter, SEG, som får ansvar for koordinering og gjennomføring av programmet. Det bør dannes et programstyre.

Barents kulturprogram:

Barentsregionen har et rikt kulturliv og en rekke kreative og talentfulle kulturarbeidere og kunstnere. Siden Barentssamarbeidet ble initiert i 1992 har kulturnettverkene i regionen vokst seg sterke. Aktørene innenfor nettverkene innehar mye erfaring og kompetanse. Samtidig er Barentsregionen og det grenseoverskridende samarbeidet som pågår der en spennende destinasjon for kunstnere med tilhørighet utenfor regionen. Barentsregionen blir i økende grad brukt som arena for utvikling av ny samtidskunst- og kultur, ofte i samspill mellom kunstnere fra regionen og kunstnere utenfra. Det å gi russiske kunstnere i nord muligheten til å delta i fellesprosjekter med utenlandske kunstnere et viktig bidrag i demokratiseringsprosessen på russisk side.

"Kulturelt entreprenørskap" er et begrep som for tiden høster stigende oppmerksomhet og interesse i Europa. I EU spiller etableringer av småskalavirksomhet innenfor kulturnæringen i økende grad en rolle i utviklingen av arbeidsplasser. Satsing på kultur og kulturbasert næringsvirksomhet kan spille en viktig rolle i regional utvikling. Kultur og kulturbaserte næringer kan være med på å øke kjennskapen til en region, og elles være viktig i merkevarebygging og profilering av regionen. Kultursatsing kan tilføre en region kreativitet og dynamikk, noe som både kan føre til at det blir etablert ulike kulturbaserte næringer og at andre virksomheter velger å etablere seg i området. Kultur kan således medvirke til å skape nye arbeidsplasser, både helt eller delvis offentlig finansierte og rent næringsbaserte. Det er derfor viktig å fokusere på den økonomiske verdien som ligger i Barentsregionens kulturelle rikdom, og mulighetene som finnes for nyskapende kunst i regionen.

En aktiv politikk for å fremme kulturbaserte næringer forutsetter en nær kobling mellom lokale, regionale og nasjonale organer. En forutsetning for å utløse utviklingspotensialet i kultursektoren er at det blir ført en kulturpolitikk som legger til rette for eksperimentering og risiko i kulturlivet, uten hensyn til økonomisk merverdi. En slik grunninvestering er helt nødvendig for at kulturnæringene i ettertid skal kunne gi avkastinger.

På kultursiden går de regionale Barentsmidlene stort sett til mindre folk-til-folk-prosjekter. Disse prosjektene er ikke de mest kostbare, men de danner allikevel en viktig basis for resten

av det arbeidet som bedrives. Det er viktig at slike mindre kulturprosjekter får finansiell støtte også i fremtiden. Samtidig er tiden nå inne for å igangsette en større satsning på kultur i Barentsregionen. For å bidra til realiseringen av større prosjekter foreslås det å etablere et kulturprogram for Barentsregionen.

Programmet bør ha som målsetting å bidra til etableringen av kulturarbeidsplasser i nord ved hjelp av bilaterale og multilaterale kulturprosjekter innenfor musikk, scene- og visuell kunst, samt å bidra til demokratiseringsprosessen i NV-Russland gjennom obligatorisk og aktiv deltakelse av russiske kunstnere og kulturaktører. Programmet bør ha utøvende kunstnere og profesjonelle kulturinstitusjoner- og aktører som målgruppe. De mindre kulturprosjektene, som stort sett realiseres av frivillige organisasjoner og som derfor ikke vil omfattes av dette programmet, skal fremdeles støttes over de regionale Barentsmidlene forvaltet av Barentssekretariatet.

Formålet med opprettelsen av fondet skal være å bidra til flere kulturarbeidsplasser i regionen. Finnmark fylkeskommune har blant annet som mål å opprette rundt 500 nye kulturarbeidsplasser i Finnmark innen 2014. Et Barents kulturfond vil kunne være et viktig bidrag til realiseringen av dette målet.

Finansieringskilder for et Barents Kulturprogram vil kunne være blant andre Barentssekretariatet, de nordnorske fylkeskommunene, aktuelle fagdepartementer og Norsk Kulturråd. Forvaltningen av programmet vil det være naturlig å legge til Barentssekretariatet, som innehar solid erfaring med forvaltning av tilsvarende midler og kunnskaper om det norsk-russiske samarbeidet i nord. Kulturprogrammet bør i første omgang være 2-årig, med en portefølje på 10 millioner kroner.

Den aktive fiskeridialogen:

Norsk russisk fiskerisamarbeid i nord er vellykket med hensyn til forskning og ressursforvaltning. Samarbeidet meget godt i de formelle strukturene og komiteene. Det er visse kontroverser med hensyn til kontrolldelen, men her er det positiv utvikling på gang.

Forståelsen for hverandres fiskeripolitikk i nord er mangelfull, især innad i fiskerinæringen i begge land og hos den nordrussiske befolkningen generelt. Dette ble anskueliggjort bl.a. gjennom Elektronsaken i fjor høst. Det er behov for en systematisk dialog, oppbygging av ny kunnskap og etablering av nettverk både innen offentlig sektor og i fiskerinæringen.

Derfor vil Finnmark fylkeskommune foreslå et 3 årig utviklingsprogram for norsk russisk fiskerisamarbeid i nord med målsetting:

- Bygge opp kunnskap om hverandres fiskerinæringer, forvaltningsstrukturer og organisering.
- Tilrettelegge for nye utdanningstilbud og forskningsaktiviteter.
- Etablere gode nettverk og legge tilrette for tillitskapende aktiviteter.
- Skape grunnlag for et næringsmessig samarbeid over grensene.
- Bistå organisasjoner og bedrifter.

Konkrete arbeidsoppgaver som er aktuelle:

Gjøre opp status for den felles fiskeriutredningen av 2001:

- Hva er gjort
- Hva gjenstår av viktige oppgaver
- Definere nye satsinger
- Tilrettelegge for kunnskapsoppbygging i hverandres fiskeriforvaltning og relevante offentlige etater.
- Bygge opp robuste nettverk på regionalt nivå innen relevante offentlig etater og institusjoner.

Støtte opp videreføringen av ”dialogavtalene” som ble inngått under fiskerikonferansen i Murmansk den 17.mars 2006:

- Bistå Norges Fiskarlag i utviklingen av samarbeidet med sine søsterorganisasjoner
- Bistå Norges Fiskerihøyskole og samarbeidspartnere i deres satsing på utdannings- og forskningssamarbeid med russisk side.
- Bistå i arbeidet for bedre informasjonsutveksling om hverandres fiskerinæring og – politikk.

Det er også aktuelt å bistå regionale myndigheter i Murmansk og Arkhangelsk med noen av deres politisk prioriterte oppgaver. Disse vil virke tillitskapende og er indirekte også viktig for utviklingen av norske fiskerier:

- Videreutvikling av russisk kystfiske mht driftsformer, opplæring og lovverk
- Drift av moderne fiskeindustri i kystsamfunnene rundt Kvitsjøen
- Økt beskatning av sel i Kvitsjøen

Organisering:

Finnmark fylkeskommune er ansvarlig for ”fiskerialogprosjektet” som i tillegg har deltakelse fra Fiskeridirektoratet Finnmark. På russisk side involveres de fiskeriansvarlige i Murmansk og Arkhangelsk. Dette samarbeidsopplegget bygger på Finnmark fylkeskommunes 15 årige samarbeidsopplegg med regionale myndigheter i Murmansk og Arkhangelsk og ulike utdannings- og næringsorganisasjoner innen fiskeri på russisk side. Dette gir en enkel og effektiv organisering. Ulike fagmiljøer kobles inn ved behov. På norsk side etableres god kommunikasjon til FKD og UD med jevnlig rapportering. Prosjektet kjøper inn nødvendig tolke- og rådgivningsbistand. Aktuelle finansiører av arbeidet er UD, KFD, Finnmark fylkeskommune og Barentssekretariatet.

Framtidige innspill:

Finnmark fylkeskommune vil i løpet av mai komme med ytterligere innspill, samt mer utførlige og detaljerte konsepter for de ovennevnte satsingene.

Med hilsen

Kirsti Saxi
fylkesordfører

Gjenpart: Barentsinstituttet. Kirkenes.
Høgskolen i Finnmark. Alta.
Kirkenes Næringshage Kirkenes.
SEG. Tana.
Barentssekretariatet.
Ekspertutvalget for Nordområdene, v/leder Aarbakke, Tromsø.
Medlemmene i Nordområdeutvalget for Finnmark.